

یادداشت

هاشمی نامی ماندگار در تاریخ ایران

محمدجوادحق‌شناس*

آیت الله هاشمی رفسنجانی از معدود چهره‌های روحانی و سیاستمداری بود که از آغاز دهه ۴۰ در همراهی و پیروی استاد و معلم خود امام خمینی(ره) وارد عرصه مبارزات سیاسی اجتماعی و فرهنگی علیه نظام مستبشاهی شد و بیش از ۵۵ سال بدون وقفه در این مسیر حضور مؤثر خود را در فضای سیاسی کشور ایفا کرد.هاشمی رفسنجانی قبل از پیروزی انقلاب و پس از تبعید امام از نجف یکی از محورهای جریان ساز خط فکری روحانیت شیعه مبارز را در قم پایه‌ریزی کرد. در کنار دیگر چهره‌های حلقه شاگردان امام همچون آیتالله مطهری، بهشتی و شهید باهنر به انتشار ماهنامه تحلیلی سیاسی مکتب تشیع همت گماشت و در مسیر مبارزه چندین بار بازداشت، محاکمه و به زندان طولانی مدت محکوم شد.وی علاوه بر نقشی که در حوزه مبارزه با رژیم موقر معدود روحانیون دارای تحلیل و دارای قلمی پژوهشگر بود که برخی از کتاب‌های تألیفی و ترجمه‌وی در قبل از پیروزی انقلاب مورد توجه جوانان و انقلابیون و علاقه‌مندان به ایران قرار گرفت.ترجمه کتاب «نهضت فلسطین» یا کارنامه سیاه استعمار نوشته اکرم زعتیر از عربی و نوشتن کتاب «امیرکبیر فرمان مبارزه با استعمار» در زمره آثار مکتوب سیاسی و تاریخی وی محسوب می‌شود.توجهی خاص به تاریخ و شخصیت بارز امیرکبیر چنان اثر او به تبلور رسیده بود که به نظر می‌رسید با این شخصیت در خیلی از زمان‌ها همکفایت‌پنداری دارد. پس از شروع انقلاب در سال ۵۶ و رهایی از زندان و گسترش فراگیر اعتصاب کارکنان شرکت نفت برای اولین بار امام در اعلامیه‌ای، مهندس بازرگان و هاشمی رفسنجانی را برای شکستن محدودات اعتصابات کارکنان شرکت نفت مأموریت داد تا به خوزستان عزیمت و پیام امام را به ایشان ابلاغ کند.شاید این اولین حضور هاشمی رفسنجانی در سال‌های ۵۶ و ۵۷ و اولین بار بود که جوانان انقلابی از طریق اعلامیه‌های امام با نام او آشنا شدند.در مرداد ۵۷ با فرمان امام و طی حکمی آیتالله مرتضی مطهری به عنوان رئیس شورای انقلاب، این شورا شکل گرفت و علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی به عنوان عضو تأثیر گذار در شورای انقلاب در کنار سایر اعضا هدایت انقلاب در کشور را عهده‌دار شد و پس از ورود امام به کشور در ۱۵ بهمن ۱۳۵۷ این هاشمی رفسنجانی بود که حکم نخست‌وزیری بارزگان را در انتظار عیسی خوند تا عملاً پایان دولت بختیار و آغاز استقرار دولت جدید را به مردم خبررسانی کند.بعد از دو روز بهمن دیگر رفته رفته جایگاه ایشان در عرصه مرئضی کشور آشکار شد و با توجه به موقعیت خاصی که نزد امام داشت، این موقعیت نسبت به گذشته برترنگ شد. در اسفند ۵۷ نیز با رهبری آیتالله بهشتی و همراهی آیتالله موسوی اردبیلی، آیت‌الله خمنه‌ای و حجت الاسلام باهنر حزب جمهوری اسلامی را تأسیس و به عنوان یکی از بنیانگذاران تحریب خود را به جامعه نوپا و انقلابی معرفی کرد.هاشمی پس از ترور موفق شهید قزنی و شهید مطهری به دست گروه تروریستی فرقان سومین شخصیت شناخته شده‌ای بود که در معرض سوء قصد این گروه ناشناخته‌تر قرار گرفت و مجروح شد. در استعفاي دولت موقت و تصدی امور به وسیله اعضای شورای انقلاب به وزارت کشور رفته و عهده‌دار انتخابات خبرگان قلمون اساسی، و فراندوم و سپس انتخابات رئیس جمهوری شد و پس از برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی به عنوان نماینده مردم تهران به مجلس راه یافت و در اولین مجلس به ریاست این مجلس برگزیده شد؛ ریاستی که در دوره دوم و سوم نیز تکرار شد و در هنگامی که مجلس اول بنی صدر اعزل کرد و امام فرامندگی آن قوا را از بنی‌صدر پس گرفت ، این هاشمی بود که به جانشینری امام به فرماندهی کل قوا منصوب شد و تا پایان جنگ این جایگاه مهم و معتبر را در اختیار داشت؛ به عبارتی امور جنگ را هفت سال عهده‌دار شد. هاشمی پس از شکل گیری نماز جمعه مواره یکی از امامان پر مخاطب نماز جمعه تهران شناخته می‌شد.خطبه‌هایی که نه تنها در کشور بلکه در خارج از مرزهای ایران با دقت شنیده می شد تا هنگامی که در سال ۸۸ آخرین نماز جمعه را خواند این محراب همچنان یکی از نفوذ ترین تریبون‌های جمهوری اسلامی محسوب می‌شده و به تنسب می‌آید و هم‌اکنون نیز از آئین آگاهانه نشد و باید ادعای کرد که پس از ۸۸ تاکنون نیز نماز جمعه تهران و دانشگاه تهران بارها و بارها دانتگ خطبه‌های دقیق،حساب‌شده،عالمانه و مودگفانه‌او در حوزه اجتماعی و دینی بود.خوستاسی که کمتر شنیده شد. با رحلت امام در سال ۱۳۶۸ و با توجه به تغییرات در قلمون اساسی و حذف نخست‌وزیری و شکل گیری مجلس خبرگان رهبری آیتالله هاشمی در همان ابتدا در نقش نائب رئیس هیئت عملا نماینده این مجلس عالی را نیز عهده‌دار بود. اینک هاشمی آماده می‌شد تاهاembra با آیتالله خامنه‌ای در و غیاب امام و رهبر جمهوری اسلامی فصل نوبتی را در جمهوری اسلامی پس از پایان دوران سخت جنگ رقم زند.گویاهاشمی از ابتدای انقلاب پذیرفته بود که همیشه در جایگاه مقام دولت نظام باقی بماند و بدین ترتیب بود که هشت سال دولت سازندگی را با پایه عبور از جنگ و بازسازی کشور از آثار جنگ و انقلاب در دستور کار خود قرار داد. او برای آبادانی و ارتقای ایران هر آنچه در ذهن، باور و تجربه بهشتی داشت و تدبیر و هوشمندی و به معنای عامی آن «گریخ ترف» در این سال‌ها عرصه سیاست کشور در برخی حوزه‌ها دچار تلاطماتی شد و با شکل گرفتن قربانی خاص از نظرات مجلس چهارم بدون حضور نیروهای چپ انقلابی شکل گرفت اما در پایان دوم دوره ریاست جمهوری، هاشمی نشان داد که نمی‌تواند از مسیر اعتدال خیلی فاصله بگیرد و هوشمندانه به جایگاه میانه بازگشت‌بازگشت وی همراه با فراسات که از خود نشان داد به حواسه خود خرداقت تدبیر شد و حضور هشت ساله اصلاحطلبان در حوزه اجرایی قدرت نتیجه پایداری وی در برگزاری قلمونمند و سلامت انتخابات بود.اما در مجلس ششم با تندروی بخشی ازاصلاحطلبان جوان و مقابله‌ای که با وی صورت گرفت از حضور در مجلس ششم انصراف داد و ترجیح داد فاصله گرفتن از مجلس و ریاست جمهوری و بسنده کردن در جایگاه ریاست تشخیص مصلحت و ریاست خبرگان حضور خود را در عرصه سیاست تلاوم بخشد. با پایان دوره ریاست جمهوری خاتمی در سال ۸۴ نشان داد که از معدود روحانیانی است که هیچ گاه از رای مردم و تجربه نندارد و خود را برای چندین بار به معترض رای خود آنها قرار داد. از تمام وی در مرحله اول انتخابات بالاترین رای را به خود اختصاص داد اما شدت تخریب گسترده و سازمان یافته علیه وی و خانواده‌اش، و خلوآوداشن، بی‌گونه‌ای بود که در مرحله دوم انتخابات ایران خود را با پدیده‌ای جدید همچون احمدی‌نژاد روبرو دید.پدیده‌ای که هیچ کس توسط هاشمی به رسمیت شناخته نشدا حتی در دوران هشت ساله‌ی که وی در پاسطور در جایگاه مهم‌ترین مقام اجرایی کشور حکم می‌برد. اما هاشمی بعد از انتخابات۸۴ در انتخابات خبرگان استان تهران حاضر و در نوبت متوالی (دومین آن در اسفند ۹۴) توانست بالاترین رای را از مردم تهران به خود اختصاص دهد. در انتخابات ۹۲ نیز هنگامی که آماده می‌شد خود را برای پذیرش ریاست جمهوری وارد کرد چهارم در معرض رای قرار دهد شورای نگهبان شوکی به مردم و جمهوری و هاشمی وارد کرد و اعلام کرد که مهم‌ترین شخصیت انقلاب ایران حضور او در پاسطور صلاحیت ندارد اما رفسنجانی قرار نبود بااین بعدها بلرزند وی نه تنها قهر نکرد، حتی اعتراض هم نکرد. لیکن با اعلام حمایت از روحانیان و روغنش به جامعه و به آنهایی که حضورش را در عرصه سیاست بر نمی‌تایندند داد. آیت الله هاشمی رفسنجانی در تمامی سال های مسئولیت هیچگاه دوگانه نظام و ملت را فراموش نکرد. وی خود را همیشه سرباز نظام و خادم ملت می‌انگاشت. برای امام(ره) شاگردی وفادار و برای مقام معظم رهبری برادری دلسوز و برای مسئولین نظام راهنما و مشاوری امین بود. آیت الله هاشمی در تمامی عمر سیاسی نزدیک به شش دهه ای خود نشان داد که همواره به معاف ملی وفادار است و برای مردم احترام خاصی قائل است؛ در عین حال که در مسیر اعتدال و عقلایت حرکت می کند با هر گونه تندروی و خشونت همراهی ندارد. گرچه در سالیان اخیر با مشکلاتی که برای رزندانش پیش آمد بسیار به لحاظ عاطفی ناراحت و متاثر بود اما نشان داد که به خوبی می تواند مسائل ملی را بر مسائل خانوادگی ترجیح دهد و حتی حاضر است همراهی آنها را برای استقرار حاکمیت قانون به عنوان بخشی از هزینه‌های که برای آرامش کشور پرداخت می کند ببپذیرد. هاشمی نامی است که در تاریخ سیاسی انقلاب ایران نامش به بزرگی خواهد ماند؛ هم‌اگونه که نام امام خمینی و شاگردانش مطهری ، بهشتی و منتظری در صدر این انقلاب مردمی قرار دارد.

***عضو حزب اعتدالملی**

ویژه‌نامه «شناسنامه انقلاب» – مرضیه جلیلی:
پرده آخر فضای بهت و اندوهی که از روز یکشنبه، ۱۹ دی ماه با از تحال آیت‌الله هاشمی رفسنجانی آغاز شده بود، دیروز با خاکسپاری وی در کنار پیر و مرادش، امام خمینی(ره) به پایان رسید. ایران که بدرقه باشکوهی را برای یار دیرین امام(ره) تدارک دید، از امروز باید با فقدان «آیت‌الله» کنار بیاید.

دیروز از همان دقایق ابتدای صبح جمعیت زیادی در خیابان انقلاب و محدوده دانشگاه تهران برای بدرقه اسطوره اعتدال در کشور حضور یافته بودند که لحظه‌به‌لحظه بر تعداد آنها افزوده می‌شد.دیری نپایید که جمعیتی عظیم سیاه‌پوش با چشمانی مملو از اشک و نامل پوست‌راهی با مضامین «مظهر استقامت و صبر و مرد درها» و «به خادمی سپارم» از میدان انقلاب گرفته تاخیابان‌های اطراف دانشگاه به حرکت درآمد که خود بیاتگر پیگاه قوی مردمی وی بود. آنها شعارهایی همچون «الله اکبر»، «هاشمی هاشمی درود»، «هاشمی راحت ادامه دارد» و «عزا عزا! امروز روز عزاست امروز، امام جمعه ما پیش خلدست امروز» سرمی‌دادند.

بدرقه‌کنندگان آیت‌الله

از ساعت ۷ صبح مراسم مرتبه‌سرایي در حال برگزاری بود. مراسم تشییع پیکر آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ساعت ۸ و ۵۰ دقیقه با تلاوت آیاتی از قرآن کریم در دانشگاه آغاز شد.سپس بر پیکر آیت‌الله‌هاشمی‌رفسنجانی توسط رهبر انقلاب نماز خوانده شد. در این مراسم مسئولان قوای سه‌گانه، سایر مسئولان لشکری و کشوری از گروهه و طیف‌های مختلف سیاسی حضور داشتند. از مسئولان و چهره‌های شاخص حاضر در این مراسم می‌توان به حسن روحانی رئیس‌جمهوری، لاریجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس قوه قضائیه،احمد جنتی، امامی‌کاشانی، علوی وزیر اطلاعات، رحمانی‌فضلی وزیر کشور، سرلشکر باقری رئیس ستاد کل، سرلشکر جعفری فرمانده سپاه، نعمت‌زاده، ترکان، منتظری دادستان کل کشور، صفوی، امیر سیاری، ناطق نوری، سیدمحمود داعی، بهزاد نبوی، محمدرضا خاتمی، حجت‌الاسلام طباطبائی، وزیر، فتح‌احمدی، علی‌عسگری، سالک، چیث‌چیان، یری‌شهری، مولوی‌عبدالمصیب، قاسم سلیمانی، محمدباقر قالیباف، معصومه ابتکار، سردار وحیدی، بهروز نعمتی، محمدرضا خباز، مظفر، رمضان‌زاده، سورنا ستاری، جعفری‌دولت‌آبادی،مصطفی‌معین‌سیدعلی‌خمینی،حاج‌رشیدزای، سردار اشترتی، آقا خامنه‌ای، علی مطهری، غلامعلی حدادعادل، مصطفی پورمحمدی، موحدی‌کرمانی، محمد فرهادی، صالحی‌امیری وقاضی‌زادههاشمی، سعید جلیلی، حسن‌انصاری، حسین دهقان، علی یونس، علی‌عسگری رئیس صداسوسما،حاجی‌بابایی، میرزاده رئیس دانشگاه آزاد اسلامی، سردار ضیوی، لهلماسب مظاهری رئیس کل پیشین بانک مرکزی، محسن رضایی و احمد توکلی اشاره کرد.

بعد از اقامه نماز پیکر رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام بر دوش مردم قرار گرفت تا از مسیر میدان راهان تشییع شود. در خیابان انقلاب به سمت چهارراه کالج جمعیت فشرده و فشرده‌تر شده و عبور خودروی حمل پیکر آیت‌الله هاشمی رفسنجانی از چهار راه ولیعصر(ع) با کندنی بسیار زیاد انجام می‌شد.همزمان با حرکت خوروی حامل پیکر آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در میان خیل مستوداران آن فقیدانقلابی جمعیت زیادی از مردم جهت وداع با پیکر آیت‌الله هاشمی رفسنجانی و شرکت در مراسم خاکسپاری آن یار دیرین امام و رهبری در حرم مطهر امام خمینی (ره) حضور یافته و با سردار دادن شمارهای نظیر عزا عزاست امروز، روز عزاست امروز به عزاداری پرداختند. پیشاپیش ماشین حامل پیکر «آیت‌الله» بر روی پلاکاردی قسمتی از بیانات حضرت امام خمینی(ره) مبنی بر این که «فرز تاریخ تا آخر زنده میماند. بدخواهان باید بدانند هاشمی زنده است، چون نهضت زنده است.»هم‌چنین قسمتی از پیام تسلیت حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی نیز در پشت این پلاکار آورده شده بود. در بین جمعیت اصحاب فرهنگ و هنر به‌ویژه سینماگران ازجمله حجت‌الله ایوبی، رئیس سازمان سینمایی، علیرضا تابش، مدیرعامل فراری و سینماگرانی چون رسول صدراعلمی، علی‌رضا شعراغزینوری، همایون اسعدیان، چون شاهسواری، فرشته طائرپور، کمران ملکی، سامان مقدم نیز حضوری چشمگیر داشتند. بعد از رسیدن پیکر آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی به حرم مطهر امام خمینی(ره) سیدحسن خمینی، محمد هاشمی، جواد طریف، علی لاریجانی، محمدرضا عارف و محسن هاشمی برای دفن پیکر آیت‌الله هاشمی رفسنجانی وارد صرح شدند و در نهایت محسن هاشمی و علی لاریجانی پیکر وی را در کنار مزار امام راحل به خاک سپردند. در بین مسئولان حاضر در حرم مطهر تعدادی از مسئولان دیگر کشورها ازجمله آیت‌الله حکیم‌رئیس مجلس اعلای عراق حضور داشتند.ضمن اینکه همزمان با برگزاری این مراسم بانیمه‌افراشته‌شدن پرچم جمهوری رفسنجانی ایران و سفر نخله و نمایندگان هاشمی‌سپاسی به خارج از کشور، فرزند و مقامات دیپلماتیک با حضور در این مراکز، به شخصیت آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی ادای احترام کردند. همچنین گماشیش دفتر یادبود آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی با حضور سفرا دیپلمات‌ها و مقامات عالی‌رتبه روسیه در سفارت ایران در مسکو اقدامی با حضور زنده این مسئولان در مراسم کرد. این شبکه تلویزیونی اروپایی در خیر زرتیوسن حضور خود نوشت: مراسم تشییع (آیت‌الله رفسنجانی) رئیس جمهوری پیشین ایران در تهران، شبکه تلویزیونی فرانس ۲۴ نیز مراسم تشییع پیکر آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی را پخش کرد. فرانس ۲۴ ضمن پخش این تصاویر به‌طور مختصر به سابقه دوران انقلاب وی و همچنین دوران جنگ ایران و عراق و برنامه هسته‌ای ایران اشاره کرد.شبکه تلویزیونی الجزیره همچنین گفت: این زرتیوسن خبر فوری خود اعلام کرد: مردم زیادی برای تشییع پیکر (آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی) سیاستمدار اعتدالگرا در مراسم حاضر شده‌اند. شبکه تلویزیونی بی‌بی‌سی جهانی (انگلیسی) نیز در گزارشی از حضور خیر داد.

تشییع آیت‌الله در آینه رسانه‌های خارجی

برگزاری این مراسم توسط بسیاری از شبکه‌های داخلی و خارجی پوشش داده شده و در برخی همچون شبکه‌های المیادین، الجزیره و مباشر به‌طور زنده پخش می‌شد.بازتاب خبر برگزاری این مراسم در شبکه‌های خارجی به این صورت انعکاس یافت.شبکه تلویزیونی ورنویوز قبل از آغاز اخبار برآمدی در ساعت ۵ صبح به وقت تهران، اقدام به پخش زنده این مراسم کرد. این شبکه تلویزیونی اروپایی در خیر زرتیوسن حضور خود نوشت: مراسم تشییع (آیت‌الله رفسنجانی) رئیس جمهوری پیشین ایران در تهران، شبکه تلویزیونی فرانس ۲۴ نیز مراسم تشییع پیکر آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی را پخش کرد. فرانس ۲۴ ضمن پخش این تصاویر به‌طور مختصر به سابقه دوران انقلاب وی و همچنین دوران جنگ ایران و عراق و برنامه هسته‌ای ایران اشاره کرد.شبکه تلویزیونی الجزیره همچنین گفت: این زرتیوسن خبر فوری خود اعلام کرد: مردم زیادی برای تشییع پیکر (آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی) سیاستمدار اعتدالگرا در مراسم حاضر شده‌اند. شبکه تلویزیونی بی‌بی‌سی جهانی (انگلیسی) نیز در گزارشی از حضور

محمدعلی و کیلی: آیت‌الله هاشمی رفسنجانی را تسلیت گفت. به گزارش اپتکار، در این متن آمده است: «هر چند سخت به باور می‌نشیند اما متأسفانه با خبر

شدیم که یار امام و یاور رهبری پرده در نقاب خاک کشید. او گنجینه انقلاب و مخزن الاسرار نهضت امام بود. سنگ‌ها و خار های راه، هیچگاه او را زمین گیر نکرد. ملامت هم اگر می‌کشید، دم‌نمیزد؛ چرا که طریقت او گونه ای عارفانه بود. آسوه ای نستوه و اسطوره صبر بود. با پر کشیدن آن مجاهد انقلابی، تلمه ای سخت به اسلام و نظام اسلامی وارد می‌شود که جبران کردنی نیست. باری: از خاندان متعال برای روح بزرگ این مرد تاریخ ساز، طلب آموزش دارم. و این مصیبت را به همه بازماندگان آن مرحوم و دل‌بستگان انقلاب تسلیت عرض می‌کنم.»

مردم ایران آیت‌الله هاشمی رفسنجانی را به سوی خانه ابدی بدرقه کردند

سنگ تمام

داشته‌باشیم.

مردم امروز با حضور میلیونی خود در مراسم تشییع عاقله و ارادت خود را به رئیس فقید مجمع تشخیص مصلحت نظام نشان دادند و اثرات این موضوع را بعد از تشییع خواهیم دید.فقدان آقای هاشمی آیت‌الله‌هاشمی‌رفسنجانی با حضور مقامات کشوری و لشکری، اقدار مختلف فرد و اعضای خانواده آن مرحوم در دانشگاه تهران برگزار شد.مراسم تشییع آیت‌الله‌هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام که با حضور میلیونی مردم به صورت باشکوهی برگزار شد، علاوه بر رسانه‌های انگلیسی زبان، بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌های عربی به همراه داشت. عرب ۴۸ نوشت: صدها هزار نفر در مراسم تشییع رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام و رئیس‌جمهور سابق ایران علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی که از ارکان جمهوری اسلامی ایران است، شرکت کردند و آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی ایران که با شنیدن خبر درگذشت آن فقید بسیار متاثر شد و از ایشان تعریف و تمجید کرد ، بر پیکر ایشان نماز میت اقامه کرد. این خبرگزاری در ادامه نوشت: بسیاری از مردم تصاویر آیت‌الله خامنه‌ای در کنار آیت‌الله رفسنجانی را در دست داشتند. خاتمی تصویری را در دست داشت که بر آن نوشته بود: «خداحافظ ای مبارز قدیمی». عرب ۴۸ در ادامه نوشت: شخصیت‌های بزرگی از جمله حسن روحانی رئیس‌جمهوربربر ایران و سردار قاسم سلیمانی فرمانده سپاه قدس در این مراسم شرکت کردند. وفات آیت‌الله رفسنجانی نزدیک به زمان انتخابات ریاست جمهوری اتفاق افتاده است که پشتیبان حسن روحانی بود.المیادین هم نوشت: آیت‌الله رفسنجانی که بر مردد امام خمینی (ره) به خاک سپرده شد و تعداد زیادی از سیاستمداران و علمای دین و مردم عادی در مراسم تشییع آیت‌الله رفسنجانی شرکت کردند و آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی بر پیکر آن فقید نماز میت اقامه کرد.ان‌دس العربی نوشت: ایران بر پیکر باززترین آیت‌الله خمینه‌ای نظامی گرا گریست. آن رسانه عربی در ادامه نوشت: جمعیت زیادی در مراسم تشییع آیت‌الله رفسنجانی که به شیخ اعتدال معروف است، شرکت کردند و آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی که ایشان را رفیق و هم‌رزم قدیمی وصف کرده بود، بر پیکر آن فقید نماز میت خواند. اباره پرس نوشت: نظام جمهوری اسلامی ایران بعد از رحلت امام خمینی(ره)، امروز بزرگ‌ترین سیاستمدار خود را از دست داد.این گزارشی در ادامه نوشت:آیت‌الله رفسنجانی یکی از ارکان جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود و در طول زندگی سیاسی‌اش تلاش کرد سیاست باز و مسالمت‌آمیز بدون جنگ و کشتار به کار گیرد.

او صاحب سیاست سازندگی ایران بعد از جنگ با عراق و همچنین صاحب سیاست صلح با سازمان ملل است و می‌توان گفت که او اولین گام‌ها برای تغییر و تحول ایران را برداشت. اوحنده نوشت: با اشاره به میزان شرکت کنندگان در مراسم تشییع آیت‌الله هاشمی رفسنجانی رئیس‌جمهور سابق ایران نوشت: آیت‌الله خامنه‌ای که ایشان را دوست قدیمی وصف کرده و تأکید کرده که اختلاف دیدگاه بر دوستی شان تأثیرگذار نبوده است، بر پیکر ایشان نماز میت خواند. همچنین روزنامه ال‌رای نوشت: صدها هزار نفر در مراسم تشییع آیت‌الله رفسنجانی که به اعتدال‌گرایی معروف بود شرکت کردند و آیت‌الله خامنه‌ای که ایشان را رفیق قدیمی وصف کرده بود بر پیکر ایشان نماز خواندند. ال‌رای در ادامه نوشت:شخصیت‌های بزرگی از جمله علی لاریجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و برادر ایشان صادق لاریجانی رئیس قوه قضائیه در این مراسم شرکت کرده‌اند.

نقش آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی در اتحاد بین شیعه و سنی
مولوی‌عبدالحمید امام جمعه اهل‌سنت زاهدان گفت: آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی یک شخصیت استثنایی بود و برای مردم ایران زحمت زیادی کشید و فقدان ایشان قابل‌جبران نیست و ضایعه بزرگی به‌شمار می‌رود.اینکه خدا جبران کندوی در تمام عرصه‌ها تأثیرگذار و صاحب‌نظر بوده و در وهریت شیعه و سنی بسیار مؤثر بود و دید بلندی داشت و علما و اندیشمندان اهل‌سنت با ایشان ملاقات داشتند و از او هم دفاع می‌کردند.

آیت‌الله هاشمی رفسنجانی نقش بزرگی در پیشبرد انقلاب داشتند.

حمید چیث‌چیان وزیر نیرو در حاشیه مراسم تشییع آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی، گفت:فقایب‌هایی که آقای‌هاشمی‌از ابتدای‌ترین روزهای این نهضت تا امروز داشتند، نشان می‌دهد که ایشان چه شخصیتی بودند و چه نقش بزرگی در پیشبرد انقلاب داشتند. امروز مردم اینجا حضور پیدا کردند تا وفادارباشن را به ایشان و انقلاب و نظام نشان دهند.ان شاه‌الله موفقیت انقلاب ما با مجد و عظمت انقلاب و اسلام و نظام ادامه خواهد داشت.

آیت‌الله هاشمی را باید از پیام رهبر انقلاب بشناسیم
علی‌محمد بشارتی وزیر کشور دولت سازندگی درباره آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی، گفت: افرادی که توانسته باشند همزمان هم استقلال‌طلب کم هستند از این رو آقای هاشمی‌رفسنجانی شخصیت استراتژیک بود که هم پیش‌تر از خودش فکر می‌کرد و هم جلوتر از زمان خود اندیشه داشت؛اگر بخواهیم بدون اغراق آیت‌الله هاشمی را بشناسیم باید از پیام مقام معظم رهبری درباره ایشان بشناسیم که گفتند هیچ کس نیست که در این تاریخ ۵۹ساله اینقدر وجه مشترک

آیت‌الله هاشمی در تمام صحنه‌های کشور در کنار رهبری حضور داشتند

حجت‌الاسلام علی فلاحیان عضو سابق خبرگان با اشاره به شخصیت انقلابی و مبارز آیت‌الله افزود: آیت‌الله هاشمی از سال‌های خیلی دور که در سن جوانی بودند در صحنه‌های مختلف انقلاب و کشور فعالیت‌های چشمگیری داشتند. ویژگی بارز وی را می‌توان در اینکه ایشان همیشه در تمام صحنه‌های کشور و انقلاب حضوری فعال داشتند و می‌درخشیدند.ایشان در زمینه اقتصاد،سازندگی بسیار باهوش بودندو کسی که در مسیر سازندگی قرار دارند مربی و استاد و الهام‌بخش خود را از دست داده‌اند و کسانی که از تجارب آیت‌الله هاشمی درس گرفتند باید از آنها به‌خوبی برای به نتیجه رسیدن اهداف انقلاب استفاده کنند. آیت‌الله هاشمی همیشه در کنار رهبر انقلاب در تمام صحنه‌ها حضور فعالی داشتند و ایشان شخصیتی آرام و با گذشت داشتند و هر کسی که با وی به‌واسطه هم‌کاری برمی‌خورد، ایشان گدشت می‌کردند زیرا به اهداف بزرگ‌تری مانند اهداف انقلاب و کشور می‌اندیشیدند.

تلاش آیت‌الله‌هاشمی در جهت تحقق اهداف انقلاب اسلامی بر پایه تدابیر حکیمانه بود

سردار سرلشکر مصطفی ایزدی معاون اشراف و امور راهبردی فرماندهی معظم کل قوا، گفت: امام فرموند هاشمی زنده است تا تاریخ زنده‌است. این سرباز باکر انقلاب اسلامی هم قبل از انقلاب و هم در شرایط ویژه‌ای که انقلاب در حال فرو ریختن کاخ مستشاهی بود نقش بسیار ارزشمندی داشت. آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی پس از آن نیز در شرایط بسیار حساس دفاع مقدس و در مجموع فزراه‌های مهم انقلاب اسلامی هم در خدمت امام (ره) بود و هم یار و یاور عاقل‌مند و دوستدار رهبری بود. وی سعی می‌کرد با حکمت در مسیر اهداف مقدس انقلاب اسلامی کار را پیش ببرد و در خدمت مقام معظم رهبری و یار و یاور کارساز و اثربخش ایشان باشد. خداوند به این انسان خدوم رهبر وافرده خود را مستدام بدارد و سرای باقی برایش سرای خوب و راحتی در محضر شهیدا باشد.

آیت‌الله هاشمی در تمام صحنه‌ها در کنار امام مبارزه کردند
آیت‌الله سید محمدعلی موسوی‌جزایری نماینده ولی فقیه در خوزستان با اشاره به شخصیت انقلابی و مبارز مرحوم هاشمی افزود: رحلت آیت‌الله هاشمی برای ما بسیار جاسوز و تأسف‌بار بود. ایشان از مجاهدین انقلاب بودند در تمام دوران انقلاب در خدمت امام در سال‌های متوالی مبارزه کردند.ایشان در سال‌های مبارزه قبل از انقلاب تشکله‌های بسیاری را متحمل شدند و همچنین پس از پیروزی انقلاب کارهای بزرگی را مانند جانشینی فرمانده کل قوا در زمان جنگ برعهده گرفتند. این ضایعه بزرگ را به همه تسلیت می‌گویم و همه ما از این حادثه ناگوار دل شکسته شدیم.

به یاد هاشمی

در پایان این مراسم هیات دولت در اطلاعیه‌ای از ملت شریف ایران دعوت کرد تا در مراسم ترحیم آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی که در مورخ چهارشنبه ۲۲ دیماه از ساعت ۹:۳۰ تا ۱۱ تازسوی رهبر انقلاب در حسینیه امام خمینی(ره) برگزار می‌شود، حضور یابند. حسین مرعشی نیز طی مصاحبه‌ای اعلام کرد که مراسم هفتم مرحوم آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی یکشنبه آینده در حرم حضرت امام (ره) برگزار می‌شود که تنها برنامه خوانده هاشمی در تهران است. در عین حال بنا است در شهرهای قم، رفسنجان و کرمان نیز مراسم برگزارگشت آیت‌الله‌هاشمی‌رفسنجانی برگزار شود که جزئیات آن هنوز مشخص نشده و اخبار تکمیلی آن متعاقبا به اطلاع مردم می‌رسد. در پایان خانواده آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی بیانیه‌ای برای تشکر از مردم حاضر در مراسم صادر کردند که متن آن بدین شرح است: «لحظه لحظه امروز در بدرقه شگومندن و مردمی پدر در تاریخ این سرزمین ثبت‌شده؛ وداع مردم با مردی که برای مردم زبست، برای مردم مجاهدت کرد و سرفرازی مردم را می‌خواست و چه زبیا همین مردم سرفرازش کردند. تهران شاهد حضور بی‌نظیر و خراج از شمار انسان‌هایی بود که به بدرقه بزرگمرد قرن ایران زمین آمده بودند. امروز تنها وداع با هاشمی نبوده؛ مردم با مظلومیت بهشتی، تفکر مطهری، آزاداندیشی و طاقفانی و شجاعت افروزی کشند، بسیار روشن بود.

آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی شخصیتی مجاهد و مبارز بود
سردار احمد وحیدی وزیر سابق دفاع با اشاره به نقش رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام در مقابله با ضد انقلاب و معاندین نظام افزود: ایشان یک شخصیت مجاهد و مبارز و حاضر در میدان‌ها بودند و یکی از حوزه‌های درگیری آقای هاشمی جریان‌های نفاق بودوی از اول انقلاب با جریان‌ات نفاق و ضد انقلاب در گیر بودند و حتی آنها اقدام به ترور ایشان کردند.آقای هاشمی به چارچوب‌های نظام پایبند بودند و در چارچوب نظام جمهوری اسلامی عمل می‌کردند.

مذاکرات با تامل در زندگی آیت‌الله هاشمی از تأثیرش در اتحاد ملت عبرت بگیریم
مصطفی معین وزیر علوم دولت اصلاحات گفت: یکی از اصلی‌ترین سرمایه‌های کشور را از دست دادیم و تقدیر الهی است و باید رضایت داد اما باید تا وقتی چنین افرادی زنده هستند قدرشناسی بیشتری شود.ان باید با تامل و مطالعه در زندگی ایشان قبل و بعد انقلاب و در جنگ و سازندگی از تأثیری که در اتحاد ملت داشتند، عبرت بگیریم. طبیعی است که هر فرد مسلمان دانشه‌ای با این اختلاف برای هوای خود دفاع می‌کند اما با رعایت اصول اخلاقی و حقوق شهروندی و آقای هاشمی هم در این خصوص به وظیفه خود عمل کردند.

شخصیت آقای هاشمی با انقلاب و امام پیوند خوره‌د است
اکبر ترکان مشاور رئیس‌جمهوری و دبیر شورای عالی مناطق آزاد گفت: آقای هاشمی وجود و شخصیتش با انقلاب و امام پیوند خوره‌د و فقدانش ضایعه غیرقابل‌جبرانی است. این فقدان قابل‌جبران نیست و خسارتی است که به انقلاب اسلامی وارد شده است.

نیت آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی همیشه خیر بود

آیت‌الله حائری‌شیرازی عضو مجلس خبرگان رهبری، گفت: وقتی کسی برای خدا کار کند خدا هم متقابلا جبران می‌کند. آقای هاشمی اختلاف سلیقه‌ای با مسئولان دانشه‌ای اما این اختلاف برای هوای نفس نبوده‌است.چه اشکالی دارد اگر کار برای خدا باشد اما اختلاف‌فرقند مردم را از سبیل الطاف مردم قدرشناس ایران زنده‌اند.نیت در حالی که امتداد فکر او را در چشمان غمگین و خیل انبوه بی‌شمار مردمانی می‌بینیم که مانند هاشمی می‌اندیشند و مانند او دغدغه سرفرازی ایران بااعتدال و آرامش را دراندینان سوزمین، هرچند بزرگمردی نستوه را از دست داد که جلوتر از زمان خود بود و همواره به آینده می‌اندیشید اما در مقابل، صاحب نیت است که با وی در هر لحظه این‌ها را بهتر نپهاندند.

امروز ایران فرزندی بزرگ، مرد پدری آینده‌نگر و رهبر انقلاب دلسوزترین رفیق خویش را از دست داده است؛ اما همان گونه که لحظه لحظه حیات هاشمی راهگشای کشور بود، وداع و بدرقه بی‌نظیر مردم عزیز می‌تواند سرمایه‌های بزرگ برای ایران و مبدا بازگشت جامعه به مسیر اعتدال و وحدت باشد.در پایان زمان‌های اقصا، است از آنکه سراسر خود را از سبیل الطاف مردم قدرشناس ایران زنده‌اند.نیت در حالی که رهبر انقلاب، مراجع عظام تقلید، علما و نخبگان، رهبران سایر ادیان و مذاهب و مردم و مسئولان کشورهایی که با هم‌مدردی و همراهی تحمل این ضایعه بزرگ را برای ما انسان‌تر ساخته‌اند اعلام نماییم.

پیکر خسته این مجاهد نستوه در کنار مراد او خمینی کبیر به آرامشی ابدی رسید اما عشق هاشمی به مردم، مرگ او را نلمند کرد

ساخته است. هاشمی زنده است تا انقلاب زنده است. هاشمی زنده است تاملت زنده‌اد، راه هاشمی پاینده خواهد ماند. هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق آیت‌الله است بر جزیده عالم دوام »